

Rudenie și structuri alternative într-un sat din nordul Transilvaniei¹

Societatea rurală din România a intrat, ca urmare a planificării din timpul regimului comunist, într-un proces de transformare accelerată². Profunzimea și durata acestuia sunt însă probleme de elucidat³, îndeosebi dacă se consideră și perioada post-1990⁴. În această perspectivă voi aborda în articolul de față modul de adaptare a structurilor de rudenie din satul Lăpuș, Maramureș, punând accentul pe schimbările de după 1990, îndeosebi restituirea proprietăților funciare către localnici⁵.

¹ Articolul a fost prezentat într-o versiune mai scurtă în cadrul conferinței *Family Organisation. Inheritance and Property Rights in Transition*, organizată în decembrie 2001 de Institutul de Antropologie Socială, Halle, Germania.

² John W. COLE, „Family, Farm and Factory: Rural Workers in Contemporary Romania”, în Daniel N. Nelson (Ed), *Romania in the 1980's*, Westview, Boulder, 1981, pp. 71–116; David KIDECKEL, *The Solitude Of Collectivism*, Cornell University Press, Ithaca And London, 1993; Daniel N. NELSON, *Romanian Politics in the Ceausescu Era*, Gordon And Breach Publishers, New-York, London, Paris, 1988; Steven SAMPSON, *National Integration Through Socialist Planning*, East European Monographs, Boulder, 1984; Katherine VERDERY, *Transylvanian Villagers. Three Centuries of Political and Ethnic Change*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1983.

³ Michael SHAFIR, *Romania. Politics, Economy And Society. Politics Stagnation and Simulated Change*, Frances Pinter Publisher, Lynne Rienner Publisher, London, Boulder, 1985.

⁴ Katherine VERDERY, „Fuzzy Property: Rights, Power and Identity in Transylvania's Decollectivization”, în Michael Buraway, Katherine Verdery (Eds), *Uncertain Transition. Ethnographies of Change in Postsocialist World*, Lanhan, Rowman & Littlefield Publishers, 1999.

⁵ Cercetările de teren au fost începute cu sprijinul financiar al Academiei Române (contract GAR 62/1998). Din noiembrie 1998, timp de un an, am continuat proiectul grație asistenței *Research Support Scheme*, Praga (contract RSS 1115/1998; cercetare de echipă). Încă de la început am lucrat pe partea colectării datelor cu Marian Constantin, Ștefan Dorondel, Maria Mateoniu, Ilie Pinteș și Rodica Popa, membrii echipei de cercetare. Aș vrea să le mulțumesc colegilor mei pentru răbdarea și atenția dedicate proiectului.

Autorii au subliniat importanța pe care în această regiune descendența genealogică o are în constituirea structurilor sociale⁶. Voi analiza, prin urmare, afilierea la grupurile genealogice ca și evoluția acestora în conexiune cu trei rețele sociale: alianțele matrimoniale (indicii exogamiei în anii 1905–1996), relațiile de nășie la căsătorie (luând ca unitate familia nucleară) și categoriile profesionale (agricole vs. neagricole). Argumentul are o bază statistică: în anexe sunt expuse variațiile acestor dimensiuni. Totuși, pentru colectarea datelor am folosit pe lângă arhive (pentru exogamie și ocupații) și interviuri adresate localnicilor (pentru determinarea genealogiilor și relațiilor de nășie).

Populația satului este în jur de 3900 de locuitori și locuiește în 1300 de gospodării. În arhivele primăriei există indicate profesiunile pentru membrii a 1200 de gospodării. Între acestea, în 500, cel puțin un membru este ocupat în domenii non-agricole, primind prin urmare un salariu⁷. Numărul total de persoane cu ocupații ne-agricole este de 670, astfel că în jur de 170 de gospodării au câte doi membrii salariați. Proprietatea asupra pământului este nediferențiată. Deși Legea 1/2000 a fost în întregime aplicată, cu greu se găsesc proprietari cu mai mult de 10ha.

Trebuie subliniată omogenitatea etnică și confesională. Deși în trecut în sat au trăit maghiari, germani, polonezi, slovaci (toți angajați în mine ori în atelierele metalurgice deschise la mijlocul secolului al XIX-lea) și evrei (ocupați cu comerțul), în prezent aproape toată populația este de etnie română. Există o minoritate de țigani (în jur de 40 de gospodării) a căror case se află într-o margine a satului. Ei vorbesc însă românește, sunt ortodocși și au asimilat stilul de viață al majoritarilor. Din punct de vedere confesional populația este majoritar creștin-ortodoxă. Există o minoritate greco-catolică (formată din persoane care au revenit la confesiunea de dinainte de 1948; până în 1948 satul a fost majoritar greco-catolic), și câteva familii romano-catolice (care participă la slujbele religioase din Dămăcușeni, sat vecin cu o importantă minoritate maghiară). Biserica romano-catolică există încă, fiind întreținută cu grijă de întreg satul, după cum sunt și cimitirele evreesc și romano-catolic.

Sursele istorice înregistrează prima dată satul în 1514 sub numele de *Olahlapos*, Lăpușul românesc, pentru a-l diferenția de *Magyarlapos*, Lăpușul unguresc, ori cum se numește azi, Târgu Lăpuș, un orașel aflat la

---

⁶ Mihail POP, „Les lignages du Maramures (Transylvanie, Roumanie)”, în *Études et Documents Balkaniques et Méditerranéens*, Vol. 10, Paris, 1986.

⁷ Toate datele statistice sunt valabile pentru anul 1995.

13 kilometri de sat și având locuitori maghiari. Satul a aparținut succesiv de diferite autorități administrative și politice (între 1500 și 1580 a fost sub jurisdicția Principatului Moldovei). Până în 1514 satul a existat, din timpuri imemorabile, pe valea unui pârâu la trei kilometri distanță. După cum spun sursele de istorie orală vechiul sat a fost fondat de un *voevod* care s-a refugiat din Maramureșul istoric.

Aceste referințe sunt importante în cultura locală. Pe locul vechiului sat s-a ridicat cu contribuția localnicilor o mănăstire, „mănăstirea noastră” cum se afirmă cu mândrie în sat. Ea este țința unui pelerinaj la care participă atât lăpușenii cât și locuitorii satelor vecine. Pe lângă faptul de a fi fost vechea vatră a satului se conservă astfel și memoria a șase călugări ortodocși care au fost uciși de autoritățile habsburgice cu mai mult de două secole în urmă. Acest pelerinaj a înlocuit recent un alt pelerinaj care avea ca punct final biserica din Șișești, sat între Baia Sprie și Căvnic, un simbol al eforturilor de emancipare națională a românilor ardeleni, dar și un centru important al greco-catolicismului.

Rudenia, structură și semnificație

Importanța descendenței genealogice se datorează în Transilvania circumstanțelor de natură istorică⁸. Ca urmare a măsurilor de înnoibilare selectivă a țărănimii pe care autoritatea habsburgică le-a luat, structura socială locală s-a consolidat. Funcțiile tradiționale ale statului, în primul rând, apărarea granițelor, apoi, colectarea taxelor și aplicarea codurilor de legi, s-au realizat astfel mai lesne la nivel local. În timp și în anumite arii ale Transilvaniei s-a constituit un strat social cu o puternică identitate de grup. Acest strat a cuprins atât pe români (denumiți astfel *nemeși*), cât și pe maghiari (identificați cu termenul de *nemzetseg*)⁹.

Înnobilarea nu a modelat doar politica și instituțiile locale. Ca urmare a perioadei lungi în care a avut loc (secolele XIV–XVIII), a luat

---

⁸ Marius DIACONESCU, *Nobilimea românească din Transilvania. Az Erdelyi Roman Nemesseg*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu-Mare, 1997; Attila PALLADI-KOVACS, *Ethnic Traditions, Classes and Communities in Hungary*, Institute of Ethnology, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, 1996.

⁹ Cercetarea de teren s-a desfășurat în paralel în Lăpuș și Zăbala. Satul din urmă se află în Covasna și are o populație pe trei sferturi maghiară. Într-un articol anterior am abordat tema genealogiilor și în Zăbala (Stelu ȘERBAN, „Zăbala, A Village from Transylvania. Its Kinship Structures”, în *Études et Documents Balcaniques et Méditerranéens*, Vol. 22, Paris, 2000, pp. 35–50).

naștere și un set de valori și atitudini specifice¹⁰. Indiciile acestora se regăsesc până în ziua de azi în anumite sate: separarea cimitirelor în două părți, una destinată nemeșilor, cealaltă iobagilor, biserici diferite pentru nemeși, respectiv, iobagi, porțile masive sculptate în lemn, până în 1848 un privilegiu al nemeșilor. Modernizarea politică, economică și socială a societății ardelenе în secolul al XIX-lea a dus la pierderea pozițiilor privilegiate ale nemeșilor. Cu toate acestea, anumite modele au rămas pînă astăzi, dispariția lor depinzând de factori în primul rînd, culturali.

Afirmațiile de mai sus pot fi lesne probate în Lăpuș. În interviurile luate, de pildă, majoritatea subiecților s-au referit îndelung la separația nemeși-iobagi¹¹. Fiecare dintre grupuri locuiau în zone diferite ale satului: nemeșii, în partea de sus a satului, lângă pădure¹², iobagii, în cea de jos, în „baltă”. S-au ridicat astfel și două biserici. Una dintre ele, cea a nemeșilor încă există, greco-catolicii participând aici la liturghie. Între neamurile de nemeși oamenii își amintesc de numele Pop, Pașca, Buda și Mureșan, după cum rețin și rivalitatea ce a opus mult timp neamurile Pop și Pașca. Atunci când însă era în cauză raportarea la grupul iobagilor ei se solidarizau. Semnele acestei solidarități erau date de vestimentația diferită, de arhitectura specială a bisericii lor, de căsătoriile strict endogame.

Cea mai mare diferență dintre nemeși și iobagi era în ce privește funcțiile lor politice și militare. Din punct de vedere economic în schimb diferența era minimă. Întrucât doar nemeșii aveau dreptul de a deșteleni și curăța pădurea, ei se specializaseră pe creșterea animalelor. Iobagii lucrau pămîntul luat în parte de la marii nobili locali. Astfel, ei s-au specializat pe cultivarea terenului arabil. După 1848, dată viu prezentă în memoria locală, membrii fiecăruia dintre grupuri au rămas în proprietatea pămînturilor pe care le lucrau. Iobagii au fost astfel avantajați, ei beneficiind și de înflorirea micii industrii și a comerțului local.

---

¹⁰ Edith FEL, „Some Data Concerning Kinship Institutions Among The Szeklers From Bukowina”, în *Acta Ethnographica Hungaricae*, Vol. 8, 1959, Budapest; Attila PALLADI-KOVACS, *op. cit.*, passim.; Mihail POP, *op. cit.*, passim; Ion CONEA, *Clopotiva. Un sat din Țara Hațegului*, București, 1939.

¹¹ Clivajul nemeși-iobagi are o geneză socio-istorică și funcții cu totul diferite de satele dublete/*les villages jumelés* din regiunea pre-montană a Olteniei și Munteniei (pentru cele din urmă vezi Radu DRĂGAN, „Y a-t-il des systèmes dualistes en Europe Orientale? Quelques exemples roumaines”, în *Ethnologie Française*, Vol. 28, No. 3, 1998, pp. 385–395)

¹² Stabilirea nemeșilor în acest loc s-a datorat dreptului lor exclusiv de a curăța pădurea și a amenaja terenurile obținute astfel pentru culturi.

Distincția nemeși – iobagi este prezentă azi în cultura locală a Lăpușului. Localnicii, urmași ai celor două mari grupuri, se duc la biserici diferite teritorial¹³, până de curând hora satului se desfășura separat în cele două părți ale satului, iar căsătoriile între urmașii celor două grupuri întâmpinau dificultăți. Pe de altă parte, locul multor dintre ceremoniile colective s-a mutat în centrul satului adunând toată populația acestuia. Boboteaza, de pildă, care se desfășura până în 1923 alternativ în partea de sus, respectiv, de jos a satului, a început să fie celebrată în centru după ce s-a construit aici o fântână.

Moștenirea culturală a afilierii pe genealogii încă dă criteriul structurării sociale. Astfel, majoritatea neamurilor își amintesc ascendenții până în urmă cu șase sau șapte generații. Familiile „se țin neamuri” păstrând memoria înrudirii verilor de până la al treilea grad al ascendenților. Adeseori, memoria genealogică este consolidată și de referința la un strămoș îndepărtat, chiar mitic. De exemplu, în tradiția neamului *Tomeștii Uchii* se afirmă că cei doi frați din care provine genealogia s-au stabilit în sat ca „argați” la un om bogat. Unul dintre frați a fost adoptat de acesta, i-a luat numele, fiindcă bogătașul nu avea copii și i-a fost și naș, și a primit în deplină proprietate o bucată de pământ. Genealogia neamului *Tomeștii Balichii* are ca strămoși tot doi frați care ar fi locuit în vechea vatră a satului. Fiind într-o zi la vânatoare au urmărit un zimbru și l-au ucis pe locul actualei biserici greco-catolice. Au rămas apoi în acest loc, pe atunci înconjurat de o pădure deasă, și au ridicat primii gospodării pe vatra de azi.

Semnificația înrudirii este totuși supusă unui proces de modificare ca urmare a schimbărilor sociale și economice¹⁴. Am abordat mai sus erodarea treptată a separației nemeși – iobagi în contextul duratei lungi a schimbărilor economice. Cel mai important eveniment al istoriei locale recente, colectivizarea proprietății funciare, are și el o influență particulară asupra semnificației înrudirii. Interviuurile realizate pe tema fostei cooperative agricole dezvăluie o nostalgie paradoxală după acea perioadă. Pentru localnici, formula economică a CAP-ului a însemnat o modernizare economică relativă. Mecanizarea muncii agricole contrastează puternic cu situația actuală. În plus, colectivizarea agriculturii oricât de brutal s-a

¹³ Vechea biserică a iobagilor a fost demolată în anii 1950, pe locul ei ridicându-se alta nouă de zid; și în partea de sus a satului a fost ridicată o nouă biserică de zid

¹⁴ Am abordat mai în detaliu semnificația unității de neam din Lăpuș în articolul meu, Stelu ȘERBAN, „Social Functions and Cultural Meanings in the Christmas Carols from Lăpuș Village”, în *Ethnologia Balkanica*, Vol. 4, 2000, pp. 183–200, în special pp. 192–195.

întâmplat, a fost atenuată de mecanisme compensatorii precum asigurarea unor locuri de muncă salariate, fie local, fie în orașele vecine (în 1999 navetismul era încă semnificativ; după evaluările mele cam 200 de persoane făceau naveta zilnic la locurile lor de muncă). Colectivizarea a însemnat așadar o creștere a mobilității sociale și o modificare a orizontului de așteptare și a preferințelor individuale cu atât mai pregnante în contextul instabilității instalate imediat după 1990. Revenirea la stilul de viață tradițional este astfel de neconceput.

Treptat structura socială locală asimilează clivaje și dimensiuni caracteristice societăților moderne. Fenomenul sărăciei, de pildă, devine mai consistent și pregnant în conștiința locală. În 1999, în situațiile primăriei erau 546 de persoane fără pământ, din care 168 foști angajați, înregistrați ca șomeri. Alte 981 de persoane beneficiaseră după 1992 de sprijin financiar din partea primăriei. Pe de o parte, aceste persoane încă sunt afiliate rețelelor sociale tradiționale, rudenia ori vecinătățile. Pe de altă parte, ei devin conștienți de situația lor socială aparte. În absența instituțiilor sociale care să le amelioreze această situație ei fac presiuni asupra autorității politice¹⁵. Echilibrul dintre structurile tradiționale, autoritățile politice locale și grupurile dezavantajate este însă fragil. Reprezentanții instituțiilor politice locale adoptă cel mai adesea, indiferent de doctrina partidelor politice, o atitudine paternalistă dictată fie de calcule politice, fie ca urmare a slăbiciunii instituțiilor ca atare. În orice caz, ele contribuie astfel la separarea grupurilor dezavantajate de mediul tradițional.

Influența pe care situația economică, în principal organizarea proprietății funciare, o are asupra rudeniei nu a dispărut odată cu

---

¹⁵ Problema sărăciei este amplificată în prezent de instabilitatea demografică, îndeosebi de migrația unei părți a populației urbane înapoi în sate. Prin urmare, și ținând cont și de cercetările de natură sociologică care sugerează că sărăcia este un fenomen subiectiv, definirea și soluționarea acestei probleme reprezintă mai degrabă un demers de natură calitativă, etnografică și/sau antropologică. De pildă, în Zăbala, celălalt sat al proiectului, fenomenul sărăciei este prezent și conștientizat adeseori cu obidă, dar rețelele locale, fie ținând de biserici (inclusiv cea ortodoxă), fie laice, caută să reintegreze persoanele sărace (Stelu ȘERBAN, *Zăbala...*, passim). Resursele financiare sunt limitate, dar acțiunea lor se bazează în principal pe sociabilitatea interpersonală intrinsecă comunităților de acest gen. Abordarea „etnografică” a fenomenului sărăciei se bucură totuși recent de atenție (vezi de ex. Manuela STÂNCULESCU, Ionica BEREVOESCU (coord.), *Sărac lipit, caut altă viață! Fenomenul sărăciei extreme și al zonelor sărace în România, 2001*, Nemira, București, 2004; David KIDECKEL, „A new ‘cult of labor’: stress and crises among the Romanian workers”, în *Sociologie Românească*, nr.1, 2000, pp. 142–161 (ref. electronică: www.sociologieromaneasca.ro).

lichidarea CAP-urilor. Restituirea pământurilor după 1990 a fost nu doar o chestiune de natură economică ori juridică. Ea a scos la iveală și tensiuni în structura socială acumulate de-a lungul celor trei decenii de proprietate colectivă. Astfel că solidarități odinioară de la sine înțelese, precum cele pe linie genealogică, s-au dovedit fragile confruntate cu regimul proprietății funciare individuale sau bazate pe familia nucleară¹⁶. Cazul neamului *Tomeștii Balichii*, neamul cel mai numeros din sat, este semnificativ în acest sens. Pentru stabilirea dreptului de proprietate a membrilor acestui neam s-a recurs la refacerea drepturilor pe linie genealogică până la a 5-a generație în urmă. Astfel una dintre ramurile neamului, cuprinzând 6 familii nucleare din cea mai vârstnică generație în viață, a fost deposedată de drepturile de proprietate. Bunicul patern al celor 6 familii a primit de la tatăl lui pământul prin înțelegere verbală. După 1990 însă, în absența unor acte, restul membrilor neamului a apelat la proba martorilor¹⁷, respingând vechea înțelegere. Având o poziție socială inferioară și cu un prestigiu redus¹⁸ cele 6 familii nu au avut ce face decât să renunțe la sancționarea drepturilor lor. În același timp însă ei au rupt total relațiile cu neamul lor. În compensare s-au apropiat de un neam vecin cu ei și față de care aveau multiple relații de nașie.

Acest ultim exemplu arată și el că structura și semnificațiile înrudirii sunt influențate de diferențieri microsociale apărute recent ca urmare a schimbărilor economice și sociale. Ar fi însă eronat să considerăm că genealogiile/neamurile sunt în curs de dispariție. Dimpotrivă, ele se adaptează, prin intermediul membrilor lor desigur, la aceste schimbări. Pentru a argumenta această afirmație voi analiza *extensiunea* structurilor de rudenie pe dimensiunile menționate la

---

¹⁶ Conflictul privind proprietatea nu sunt specifice, în această arie geografică, ultimelor trei decenii. De exemplu, în Dănești, un mic sat de lângă Baia-Mare, în anii interbelici o dispută privind moștenirea a divizat unul dintre cele mai puternice neamuri (Stelu ȘERBAN, „Structuri comunitare în schimbare în două sate din Maramureș”, în *Buletinul Institutului de Studii Sud-Est Europene*, coordonator: Paul H. STAHL, volum îngrijit de Laurențiu VLAD, IX-B, 1998, pp. 24-41). Mai mult de 30 de ani urmașii a două dintre ramurile acestui neam s-au judecat cu moștenitorii celei de-a treia ramuri, pe care i-au acuzat că i-au dezmoștenit. În realitate, la începutul anilor 1900 primarii satului erau recrutați exclusiv din rândul acestei din urmă ramuri. Ei au abuzat de funcția lor și au trecut în scriptele primăriei părțile de moștenire legitim datorate, conform sistemului tradițional, primelor două ramuri. Procesul, deși lung, nu a dus la o soluție satisfăcătoare. Urmașii uneia dintre ramurile nedreptățite au decedat fără moștenitori, în timp ce membrii celeilalte ramuri au fost despăgubiți cu o sumă oarecare de bani.

¹⁷ Legea privind fondul funciar din 1991 permite acest tip de probă în instanță.

¹⁸ Primarul din Lăpuș aparținea în timpul cercetării noastre, de cele două ramuri.

începutul articolului. Voi considera mai întâi alianțele matrimoniale și cele bazate pe nășia de căsătorie.

Extensiunea rudeniei

Pentru a determina rețelele înrudirii voi face apel la o tehnică aparent artificială, dar care este relevantă în acest caz. Voi construi trei clase de neamuri grupate G1&G2&G3, după numărul de familii nucleare componente. Punctul de plecare este dat de listele de nume ale familiilor nucleare¹⁹. Din cele 1300 de familii nucleare 1059 au intrat în această clasificare. Cele 25 de astfel de clase sunt: Muț / Muțiu / Măț (131 familii), Pop(112), Giurgiu (85), Pașca (81), Toma/Tomai (68), Ferent (62), Pițiș (60), Tulici (54), Dumitru (46), Buda (42), Man (34), Costea (33), Filip (31), Coman (28), Bolchiș (26), Dolha (25), Perța (20), Coștenar (18), Ilea (17), Mureșan (16), Hojda (16), Petruț (16), Benedec (14), Bendrea (11), Covaci (10).

În interiorul acestora am identificat prin interviuri 607 familii nucleare afiliate la 72 de genealogii semnificative (adică, având cel puțin 4 familii nucleare). Am împărțit cele 607 familii în trei grupe relativ egale ca număr de familii: G1, genealogii mari, cu 11–24 de familii, G2, genealogii medii, 8–10 familii și G3, genealogii reduse, 4–7 familii. Diferența de la 607 la 1300 de familii le-am considerat global într-o a patra categorie, ALT. În Tabelul 1 din anexe sunt enumerate aceste patru grupuri familiale. Trebuie reținut că G1, G2, G3 și ALT nu reflectă

---

¹⁹ Trebuie reținut că sistemul de identificare onomastică a persoanelor din această zonă diferă cu mult de cel oficial, sancționat în cărțile de identitate. La fel ca în satele în care memoria genealogică puternică dă numele nativ al unei persoane (de ex. pentru bărbați numele se formează pe linie patrilineară, Petru lu' Ion a lu' Gheorghe a lu'..., înseamnă că un bărbat Petru din sat are ca tată pe Ion și bunic patern pe Gheorghe), în Lăpuș numele combină identificarea civilă (cea din cartea de identitate), cu numele generic al neamului („porecla”), numele locului din sat unde are gospodăria și, uneori, numele soției. De pildă, *Muț Grigore a lui Hătăzan de pe Râu* este numele lui Muț Grigore, din neamul Hătăzan, și care locuiește pe malul râului Lăpuș („pe râu”, conform toponimului local). În ce privește femeile referința la descendența genealogică este mai rară. Aceasta se datorează și faptului că, în comparație cu alte sate din regiune, femeile se mută de regulă în casa soțului primind automat numele genealogiei acestuia. Criteriul rezidenței este însă decisiv. Mai mult, așa cum s-a arătat și pentru cazul satului Drăguș din sudul Transilvaniei (Henri H. STAHL, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, Cartea Românească, București, 1998 (1958)), bărbații care se mută în gospodăria soției primesc numele neamului soției (ei sunt bărbați „măritai”).

situații de fapt. Cu alte cuvinte nu am identificat în teren afilieri speciale pe baza mărimii genealogiilor. Totuși, așa cum am menționat mai sus, mărimea genealogiilor este relevantă pentru analiza structurii și semnificației rudeniei. Cazul Tomeștilor Balichii, la care ne-am referit mai sus, este ilustrativ.

Din cele 607 familii nucleare 336 aparțin la 35 de genealogii cu 8–13 familii. Aceasta arată un anumit potențial pe care rudenia îl are încă în procesele schimbării sociale. Așa cum argumentam într-un alt articol²⁰ această situație furnizează familiilor nucleare ale următoarei generații o mai mare mobilitate pe scara socială a satului. Pe de altă parte, între cele trei grupuri de genealogii distribuția ocupațiilor ne-agricole este cea mai aplatizată în ce privește G2, grupul genealogiilor medii. Aceasta sugerează funcția regulativă ori chiar de frânare pe care înrudirea o are în schimbarea economică și socială. Mai mult, se poate prefigura astfel concluzia pe care o voi argumenta în continuare, că rudenia nu numai că nu dispare sub presiunea schimbării ci se consolidează dezvoltându-se pe liniile orizontale ale rețelelor matrimoniale și de nașie.

S-a subliniat în studii de etnografie și sociologie că în Transilvania tipul de genealogie influențează constituirea alianțelor matrimoniale²¹. În Maramureș, de pildă, Mihail Pop afirmă că genealogiile nemeșilor practica endogamia, extinzându-și alianțele prin căsătorie chiar și în afara satelor de reședință. Astfel, la nivel de sat exogamia era apanajul lor. Menționam mai înainte că și în Lăpuș această regulă încă mai este vie, cel puțin la nivelul conștiinței sociale. Pe de altă parte însă cel puțin până în 1955 exogamia era dată în principal de căsătorii în care ambii parteneri proveneau din afara satului (Tabelul 2, în Anexe). De multe ori acestea nici nu erau de etnie română. Ei erau fie maghiari, fie evrei, fie țigani. Nu întâmplător structura exogamiei se modifică imediat după 1955, când evreii din sat au migrat în Israel iar maghiarii s-au mutat în orașe.

---

²⁰ Într-o cercetare similară am comparat în aceeași manieră schimbarea înrudirii genealogice în două sate vecine de lângă Baia-Mare (Stelu ȘERBAN, *Structuri comunitare...*, passim.). În satul în care polarizarea genealogii mari – genealogii reduse, era puternică în anii interbelici, după o generație (1930–1960) compoziția grupurilor G1&G2&G3 s-a schimbat în mai mică măsură decât în celălalt sat, în care, ca și în Lăpuș, baza structurii genealogice era dată în anii 1930 de genealogiile medii. În analiza acestui proces trebuie ținut totuși cont și de creșterea demografică, amplă în cele două sate în perioada respectivă, redusă, ori chiar negativă, după 1990 în Lăpuș.

²¹ Mihail POP, *op. cit.*, passim; Henri H. STAHL, *op. cit.*, passim.

Amplitudinea exogamiei este totuși maximă după 1960 (cu vârful în decada 1975–1985, când 23% din persoanele căsătorite proveneau din afara satului), odată cu schimbarea datorată colectivizării. Se observă și o perioadă de echilibru în anii 1950–1965 când exogamia partenerilor feminini, respectiv, masculini este cea mai apropiată din toată perioada considerată.

Modul în care cele trei grupuri genealogice au influențat evoluția exogamiei trebuie considerat, din datele disponibile, cu precauție. Structura genealogică actuală poate fi mai mult sau mai puțin diferită decât cea din 1900. În orice caz, cel puțin pentru ultima generație (adică intervalul 1965–1995) se observă că familiile din G1, G2 și G3 nu au contribuit semnificativ la mărirea exogamiei (Tabelul 3). Familiile din grupul ALT în schimb, sunt cele care contribuie semnificativ la extinderea exogamiei (58% familie ALT față de 34% familie G1&G2&G3).

Rețeaua relațiilor de nășie permite și ea decelarea modurilor de adaptare a rudeniei. De fapt, nășia este mai aproape de rudenia genealogică, ambele reprezentând relații verticale în structurile tradiționale. De aceea, nășia a și fost denumită „rudenie spirituală”²² sau „structură socială alternativă”²³. În Lăpuș un detaliu este și mai semnificativ. Anume recenta multiplicare a numărului de perechi de nași, fenomen pe care l-am observat și în alte zone din România, fie din Transilvania, fie din Moldova (aria de conlocuire a ortodocșilor cu romano-catolicii ceangăi). Mai mult, după 1970 nu numai că nașii de căsătorie devin mai mulți, ci ei și provin din afara satului. Nevoia de a extinde și adapta rudenia genealogică în contextul modernizării sociale a fost decisivă în adoptarea acestui model.

Am urmărit recrutarea nașilor de către familiile grupurilor genealogice mai întâi relativ la trei grupuri ALT, G (adică din propriul grup), respectiv EXT (adică din afara satului). De asemenea, am încercat să determinăm și de ce natură erau relațiile sociale anterioare ale nașilor și finilor. De aceea, în interviuri am întrebat și dacă între nași și fini au fost înainte relații de rudenie genealogică, rudenie prin alianță (căsătorie), rudenie spirituală (nășie) sau nici un fel de rudenie. În Tabelul 4 am separat patru intervale în ce privește datele de căsătorie ale familiilor din

²² Henri H. STAHL, *op. cit.*, passim, Nicolae CONSTANTINESCU, *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, Univers, București, 2000 (1987); Gheorghică GEANĂ, „Forms and Functions of the Romanian Spiritual Kinship”, în *Revue Roumaine des Sciences Sociales. Philosophie et Logique*, Vol. 26, No. 1, Bucarest, 1982, pp. 79–84.

²³ Eugene HAMMEL, *Alternative Social Structures And Ritual Relations In The Balkans*, Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs, 1968.

genealogii: I – familii constituite înainte de 1960, iar II, III, IV – familii constituite în fiecare din decadele anilor 1960–1990.

Recrutarea nașilor de căsătorie a cunoscut o modificare radicală la începutul anilor 1970. Semnificativ, această schimbare a avut loc concomitent cu creșterea exogamiei grupurilor genealogice. Dacă înainte de 1970 grupurile genealogice erau mediul predilect de recrutare al nașilor (57% față de 11% procentul de nași din grupul EXT), după acest an selecția nașilor se echilibrează între cele două grupuri (37%, respectiv, 30%). În același timp, recrutarea nașilor din grupul ALT scade lent.

Într-o direcție contrară tinde alegerea nașilor în ceea ce privește relațiile de rudenie deja existente. Se poate spune chiar că rudenia genealogică a acaparat relațiile de nășie, din moment ce la sfârșitul anilor 1980, 55% dintre nași erau rude cu finii, fie prin genealogie, fie prin căsătorie (comparativ cu 28% în ce privește căsătoriile de dinainte de 1960). Surplusul a venit din mediile rudeniei spirituale (Sp) și cel al relațiilor neutre (N), scăderea recrutării din mediul Sp fiind chiar continuă.

În ce privește nășia am urmărit diferențierea acesteia și pe separația de gen, respectiv, nași din partea mirelui, din partea miresei, ori a nici unui. Creșterea continuă a afilierei nașilor la rudele miresei arată că nășia s-a consolidat pe direcția rețelelor orizontale. Mai mult, creșterea la care ne refeream s-a datorat nașilor din aceeași generație cu mireasa, diferit față de afilierea tradițională ce lega generațiile vârstnice de cele tinere.

Aserțiunea după care rudenia genealogică s-a adaptat cu success la schimbările microsociale din Lăpuș se susține și dacă luăm în considerație diferențierea ocupației agricole vs. ocupații ne-agricole. Am notat mai sus că aproximativ jumătate din familiile nucleare din sat aveau membri ce prestau munci ne-agricole salariate. Deși nu se specializaseră exclusiv pe aceste categorii de ocupații, practicând un regim de muncă „simbiotic”, agricultură și o altă ocupație, adaptarea lor poate fi considerată indiciul unei schimbări de structură a societății tradiționale. Astfel, pe de o parte, un factor care a influențat pe durată lungă organizarea muncii a fost dreptul de moștenire egalitar (toți moștenitorii primeau aceeași parte de pământ). Competiția pentru acumularea pământurilor a fost de aceea atenuată, favorizând mai degrabă adaptarea la mediul social decât concurența. Așa numiții „chiaburi” de pildă, țintă a propagandei comuniste, nu erau, în realitate, decât țărani cu proprietăți nu cu mult diferite față de restul comunității, și care, în plus, nici nu renunțaseră la stilul de viață obișnuit țărănesc. Pe de altă parte, schimbările sociale recente: cele trei decade de colectivizare a pământului și extinderea sistemului educației în anii 1970

au avut o influență importantă. Colectivizarea a favorizat organizarea „simbiotică” a economiei rurale, o modalitate în care „se prescriau” rolurile în familia nucleară țărănească: în timp ce soțul lucra în industrie sau sectorul serviciilor, vârstnicii îndeplineau normele de muncă desemnate de conducerea CAP-ului, soția se ocupa de gospodărie, iar copiii frecventau regulat și obligatoriu școala²⁴. În acest timp, sistemului educației publice din mediul rural i se atribuiseră scopuri strâns legate de ideologia oficială: ștergerea diferențelor dintre sat și oraș, tipul mecanizat de exploatare agricolă, un etos laic, ca și aspirația către un nivel și stil de viață superior. Orizontul de așteptare al noii generații rurale a fost astfel modelat în relativă disonanță cu valorile tradiționale²⁵.

Afirmațiile de mai sus sunt valabile și pentru satul Lăpuș. Nu mai puțin de 45% din familiile nucleare ale genealogiilor aveau cel puțin un membru salariat (ceea ce reprezintă chiar ceva mai mult decât același procent dar relativ la numărul total al familiilor, 41%). Cel mai mare procent al acestei valori este cel corespunzător grupului G1, 48%, față de 43% din G2 și 47% din G3 (Tabelul 1). Se poate afirma astfel că rudenia nu a împiedicat angajarea în sectoarele economiei ne-agricole, ci dimpotrivă. În Tabelele 5–9, unde am urmărit diferențierea genealogiilor după gradul de ocupare în aceste sectoare economice, se vede că genealogiile mari sunt avantajate. Totuși polarizarea genealogiilor în acest sens nu este prea puternică (Tabelul 7). Se poate totuși merge mai departe și observa că în timp ce genealogiile grupului G2 au cea mai aplatizată distribuție în funcție de cele 5 intervale (0% pentru primul, 30%, 38%, 25% și 8% pentru celelalte), genealogiile mari și cele reduse se disting oarecum. Genealogiile din G1 se plasează mai ales în intervalele de mijloc (47% din familiile lor), iar în cele din G3, 27% se poziționează pe intervalul de vârf (81–100%).

*

În satul Lăpuș rudenia nu și-a pierdut influența decisivă în ultimele zeci de ani. Dimpotrivă, locuitorii acestui sat s-au adaptat la schimbările economice accelerate păstrând structurile genealogice, chiar consolidându-le prin apelul la rudenia matrimonială și cea spirituală.

---

²⁴ Această schemă de distribuție a rolurilor a fost elaborată de antropologul american John Cole. Am citat această referință din Michael SHAFIR, *op. cit.*, p. 142. Cole a făcut o serie de cercetări de teren în România în anii 1970.

²⁵ Daniel NELSON, *op. cit.*, pp. 75–82, 90.

Semnificația și conținutul rudeniei s-a modificat în primul rând ca urmare a apariției la nivelul microsocial rural a noi resurse economice, munca salariată înainte de 1989, fondul funciar după 1989, dar a cărei reorganizare a angrenat modele rezistente, precum separația nemeși – iobagi. Pe de altă parte, restructurarea fondului funciar de după 1989 s-a făcut fără minime precauții în ce privește eficacitatea muncii rurale. Astfel că localnicii au revitalizat moduri de exploatare a pământului arhaice. În plus, au apărut noi separații precum cea dintre săraci și restul comunității (nu neapărat bogate ori îmbogățite), care se suprapune diferențierilor tradiționale. Interesant este de notat, în acest sens, apariția unor inițiative strict locale privind dezvoltarea și adaptarea socială, precum construcția ori întreținerea unor edificii de interes public²⁶. Oricât de modeste ca bugete financiare aceste proiecte locale au meritul că raliază consensul comunității sub coordonarea unor lideri locali, activi fie în domeniul economiei, fie în instituțiile și rețelele informale.

Provocarea majoră vine însă din direcția mediului politic din sat, bazat în principal pe clientele și/sau relații de rudenie. De fapt, viața politică locală a rămas blocată, la nivelul atitudinilor și valorilor, la distincția fondatoare nemeși – iobagi, caracteristică unor perioade în care viața comunală era relativ liberă²⁷. De aceea, după 1989, ideologia naționalistă își face loc tot mai mult sprijinită de persoane afiliate mai degrabă pe rețele tradiționale, de rudenie²⁸. Rămâne totuși de văzut dacă impregnarea politicii locale de structurile tradiționale va fi deplină. Factorii care atenuază acest lucru sunt: viața asociativă locală și asimilarea rapidă a atitudinilor și reflexelor exercițiului democratic. În ce privește însă modernizarea economiei locale, încă legată de exploatarea fondului funciar, este greu de crezut că modelele tradiționale vor rezista. Mult mai probabil, comunitățile de genul Lăpușului odată înglobate în rețelele economiei regionale se vor adapta în continuare în acest mediu.

---

²⁶ Bisericile catolice și cea ortodoxă din partea de sus a satului, muzee, unul etnografic, altul amenajat în vechea biserică greco-catolică, mănăstirea de pe vechiul loc al satului, drumuri de acces în satele vecine sau în cătune izolate ale Lăpușului etc.

²⁷ Este semnificativ în ce privește cultura politică „mitică” din satele acestei zone că locuitorii lor își amintesc ca autori ai reformei funciare din 1848 pe Franz Joseph și Maria Tereza, în calitate de conducători ai Imperiului Habsburgic.

²⁸ Aderenții locali ai Partidului România Mare sunt recrutați predilect din rândul câtorva neamuri. În plus, ei locuiesc aceleași părți ale satului, astfel că sunt create adevărate fief-uri.

Anexe

Tabelul 1

G1&G2&G3

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați
G1	Toma I	24	50%
	Muț I	23	39%
	Pițiș III	17	47%
	Ferenț I	15	33%
	Dolha	14	57%
	Man II	13	23%
	Pițiș I	13	23%
	Muț V	13	38%
	Muț IX	12	58%
	Pașca I	12	50%
	Ferenț IV	12	66%
	Tulici II	12	75%
	Muț II	11	54%
	Mureșan	11	82%
Total G1	14	202	48%
G2	Bolchiș II	10	70%
	Coștenar	10	30%
	Benedec	10	40%
	Muț VII	10	50%
	Tulici I	10	30%
	Costea I	10	30%
	Dumitru II	9	89%
	Dumitru III	9	33%
	Giurgiu VI	9	55%
	Pașca IV	9	33%
	Muț IV	9	78%
	Filip I	9	44%
	Toma IV	9	33%
	Perța	8	75%
	Coroian	8	50%
	Coman II	8	62%
	Podea	8	25%
	Bolchiș I	8	50%
	Petruț	8	62%
	Muț III	8	25%
	Muț VII	8	62%
	Giurgiu II	8	37%
	Pop I	8	25%
	Ferenț III	8	37%
	Tulici III	8	40%
	Pașca V	8	50%
Total G2	26	227	43%

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați
G3	Dumitru I	7	43%
	Giurgiu I	7	29%
	Toma III	7	29%
	Voloș	7	43%
	Covaci	7	14%
	Coman I	6	83%
	Hojda	6	33%
	Băhură	6	83%
	Opriș	6	33%
	Toma II	6	17%
	Pașca II	6	33%
	Pop III	6	67%
	Pop IV	6	33%
	Ferenț II	6	33%
	Tulici IV	6	33%
	Buda I	6	66%
	Buda II	6	50%
	Costea II	6	50%
	Man I	5	100%
	Tulici V	5	25%
	Pițiș II	5	40%
	Pașca VI	5	40%
	Pașca III	5	40%
	Toma V	5	60%
	Muț VI	5	40%
	Ilea	5	20%
	Filip II	5	80%
	Butean	4	50%
	Giurgiu III	4	25%
	Giurgiu IV	4	100%
	Giurgiu V	4	0%
	Pop II	4	50%
Total G3	32	178	47%

Surse:

Arhiva Primăriei Lăpuș. Registrele de stare civilă, anii 1906–1996.
Registrele agrare, anii 1991–1996.

Exogamia (1905–1995)

Intervalul	Total persoane căsătorite	Indicele exogamiei globale I_e	Structura exogamiei			Distribuția pe genuri a exogamiei		Distribuția etnică a exogamiei			
			Indicele exogamic al $G1 \& G2 \& G3$ I_g	Indicele exogamic al Alt I_{alt}	Auto- exogamia I_{ex}	Masculin Ext	Feminin Ext	Rom. Ext.	Mag. Ext.	Tig. Ext.	Evrei Ext.
I	290	6%	0%	69%	31%	74%	26%	53%	42%	5%	0%
II	146	11%	13%	62%	25%	88%	12%	64%	12%	12%	12%
III	284	3.5%	0%	100%	0%	100%	0%	50%	20%	20%	10%
IV	250	6.5%	19%	69%	12%	69%	31%	64%	12%	6%	18%
V	296	9%	17%	30%	53%	65%	35%	77%	19%	4%	0%
VI	238	7%	0%	63%	37%	75%	25%	62%	19%	0%	19%
VII	260	7%	0%	69%	31%	63%	37%	58%	0%	0%	42%
VIII	272	11%	7%	73%	20%	60%	40%	70%	0%	10%	20%
IX	352	12%	34%	38%	28%	62%	38%	88%	0%	0%	12%
X	278	11%	12%	63%	25%	53%	47%	-	-	-	-
XI	390	5%	15%	85%	0%	57%	43%	-	-	-	-
XII	298	15%	30%	62%	8%	58%	42%	-	-	-	-
XIII	264	12.5%	25%	63%	12%	67%	33%	-	-	-	-
XIV	290	17%	29%	71%	0%	72%	28%	-	-	-	-
XV	310	22%	38%	59%	3%	64%	36%	-	-	-	-
XVI	304	23%	30%	56%	14%	63%	37%	-	-	-	-
XVII	318	15%	43%	45%	12%	68%	32%	-	-	-	-
XVIII	252	18%	40%	51%	9%	62%	38%	-	-	-	-
Total	5092	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Average	283	12%	19%	63%	18%	68%	32%	64%	14%	6%	15%

Notă: Semnificația indicilor: **Alt**- pentru persoane aparținând satului dar nu și genealogiilor
Ext-pentru persoane din afara satului
Ie = numărul **Ext**/totalul persoanelor căsătorite
Ig = numărul căsătoriilor de tip **Ext-G**/numărul **Ext**
Ialt = numărul căsătoriilor de tip **Alt-Ext**/numărul **Ext**
Iex = numărul căsătoriilor de tip **Ext-Ext**/numărul **Ext**

Tabelul 3

Căsătoriile persoanelor din grupurile genealogice

Intervalul	Total persoane căsătorite	G1			G2			G3		
		Mg1	G1-Alt	G1-Ext	Mg2	G2-Alt	G2-Ext	Mg3	G3-Alt	G3-Ext
XIII	264	14%	42%	10%	12%	54%	9%	10%	51%	4%
XIV	290	11%	31%	12%	12%	41%	11%	11%	45%	19%
XV	310	12%	36%	33%	12%	30%	20%	11%	36%	18%
XVI	304	10%	45%	21%	14%	45%	24%	10%	36%	18%
XVII	318	10%	53%	16%	16%	52%	22%	12%	48%	10%
XVIII	252	7%	63%	26%	10%	60%	24%	10%	58%	35%

Mg1,2,3 = numărul persoanelor căsătorite aparținând fiecărui grup G/ numărul total al persoanelor căsătorite

G1,2,3-Alt = numărul căsătoriilor de tip **G1,2,3-Alt**/numărul total al căsătoriilor din grupurile G1,2,3.

Distribuția nașiei la căsătorie

Intervalul de timp/Grupul genealogic		Afilieră nașilor				Relațiile de rudenie existente înainte de nașie: Genealogică/prin căsătorie/nașie/nici una					Orientarea după gen în structura de rudenie: masculin/feminin/nici una			Orientarea spațială în structura de rudenie: vertical/orizontal/nici una		
		Alt	G	Ext	Total	Gen	Matr	Sp	N	Total	M	F	N	V	H	N
I	G1	31%	59%	10%	33	57%	13%	15%	15%	25	46%	39%	15%	59%	26%	15%
	G2	48%	35%	17%	49	36%	25%	11%	28%	42	44%	28%	28%	49%	23%	28%
	G3	58%	29%	13%	24	29%	16%	0	55%	22	18%	27%	55%	31%	14%	55%
Total I		45%	41%	14%	106	39%	20%	10%	31%	89	37%	32%	31%	47%	21%	31%
II	G1	49%	36%	15%	20	64%	18%	9%	9%	11	59%	32%	9%	73%	18%	9%
	G2	50%	30%	20%	15	40%	10%	20%	30%	10	35%	35%	30%	30%	40%	30%
	G3	50%	41%	9%	11	30%	10%	5%	55%	10	30%	15%	55%	40%	5%	55%
Total II		50%	35%	15%	46	45%	13%	11%	31%	31	42%	27%	31%	48%	21%	31%
III	G1	33%	56%	11%	24	33%	15%	23%	29%	17	56%	15%	29%	56%	15%	29%
	G2	31%	42%	27%	20	35%	8 %	17%	40%	12	33%	27%	40%	53%	7%	40%
	G3	62%	18%	20%	15	23%	27%	0	50%	14	23%	27%	50%	30%	20%	50%
Total III		40%	42%	18%	59	33%	15%	14%	38%	43	37%	25%	38%	48%	14%	38%
IV	G1	32%	46%	32%	14	69%	12%	0	19%	8	65%	16%	19%	73%	8%	19%
	G2	0	43%	57%	14	16%	17%	0	67%	9	22%	11%	67%	11%	22%	67%
	G3	33%	46%	21%	12	48%	5 %	5%	42%	11	54%	4%	42%	53%	5%	42%
Total IV		21%	45%	34%	40	44%	11%	2%	47%	28	47%	6%	47%	45%	8%	47%
Total I&II& III&IV		41%	41%	18%	251	40%	16%	10%	36%	191	39%	25%	36%	47%	17%	36%

Tabelul 5

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați (mai puțin de 20%)
G3	Covaci	7	14%
	Toma II	6	17%
	Ilea	5	20%
	Giurgiu V	4	0%
Total	4	22	3, i.e. 4% ²⁹

²⁹ Procentul este dat de raportarea la numărul total al membrilor grupului G3. Observația este valabilă și pentru grupurile G2 și G3.

Tabelul 6

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați (21–40%)
G1	Muț I	23	39%
	Ferenț I	15	33%
	Man II	13	23%
	Pițiș I	13	23%
	Muț V	13	38%
Total G1	5	77	25, i.e. 27%
G2	Coștenar	10	30%
	Benedec	10	40%
	Tulici I	10	30%
	Costea I	10	30%
	Dumitru III	9	33%
	Pașca IV	9	33%
	Toma IV	9	33%
	Podea	8	25%
	Muț III	8	25%
	Giurgiu II	8	37%
	Pop I	8	25%
	Tulici III	8	40%
Total G2	12	107	32, i.e. 30%
G3	Giurgiu I	7	29%
	Toma III	7	29%
	Hojda	6	33%
	Opriș	6	33%
	Pașca II	6	33%
	Pop IV	6	33%
	Ferenț II	6	33%
	Tulici IV	6	33%
	Tulici V	5	40%
	Pițiș II	5	40%
	Pașca VI	5	40%
	Pașca III	5	40%
	Muț VI	5	40%
	Giurgiu III	4	25%
Total G3	14	79	27, i.e. 32%
Total G	31	263, i.e. 43%	84, i.e. 30%

Tabelul 7

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați (4160%)
G1	Toma I	24	50%
	Pițiș III	17	47%
	Dolha	14	57%
	Muț IX	12	58%
	Pașca I	12	50%
	Muț II	11	54%
Total G1	6	90	47, i.e. 52%

G2	Muț VII	10	50%
	Giurgiu VI	9	55%
	Filip I	9	44%
	Coroian	8	50%
	Coman II	8	62%
	Bolchiș I	8	50%
	Muț VIII	8	62%
	Ferenț III	8	37%
	Pașca V	8	50%
Total G2	9	76	39, i.e. 51%
G3	Dumitru I	7	43%
	Voloș	7	43%
	Buda I	6	66%
	Buda II	6	50%
	Costea II	6	50%
	Toma V	5	60%
	Butean	4	50%
	Pop II	4	50%
Total G3	8	45	23, i.e. 27%
Total G	23	211, i.e. 35%	109, i.e. 38%

Tabelul 8

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați (60-80%)
G1	Ferenț IV	12	66%
	Tulici II	12	75%
Total G1	2	24	17, i.e. 17%
G2	Bolchiș II	10	70%
	Muț IV	9	78%
	Perța	8	75%
	Petruț	8	62%
Total G2	4	35	25, i.e. 24%
G3	Pop III	6	67%
	Filip II	5	80%
Total G3	2	11	8, i.e. 10%
Total G	8	70, i.e. 11%	50, i.e. 18%

Tabelul 9

Grupul genealogic	Numele neamului	Numărul de familii nucleare	Familii cu salariați (mai mult de 80%)
G1	Mureșan	11	82%
Total G1	1	11	9, i.e. 9%
G2	Dumitru II	9	89%
Total G2	1	9	8, i.e. 8%
G3	Coman I	6	83%
	Băhură	6	83%
	Man I	5	100%
	Filip II	5	80%
	Giurgiu IV	4	100%
Total G3	5	26	23, i.e. 27%
Total G	7	46, i.e. 7.5%	40, i.e. 14%